

Una mort inesperada

Introduïdor dels corrents marxistes, traductor de teòrics clàssics, professor... Manuel Sacristán ha estat una figura clau en les últimes dècades.

G. Muñoz

La mort sobtada, i per a molts inesperada, de Manuel Sacristán ha estat una forta sotragada per a sectors diversos del país que, de lluny o més de prop, seguien la seua trajectòria intel·lectual i política. Sotragada explicable per la consciència de la importància i la varietat de les seues aportacions culturals; per la notícia, més o menys vaga, que el pensament de Sacristán era un pensament viu i en marxa, capaç encara de valuoses contribucions; i per la clara percepció de la seua intensa dimensió moral, quasi del seu radicalisme ètic.

Es fa difícil destacar ara una o altra de les aportacions pròpiament culturals de Sacristán. Introduïdor de diferents corrents marxistes en l'esquifit panorama de la llarga postguerra espanyola, traductor de Marx, Gramsci i Lukács, ell ha estat la figura clau —sense precedents i amb escassa companyia— de la represa (o fins i tot l'inici) per fi rigorosa i documentada de la cultura marxista als Països Catalans i a Espanya. Profes-

Una magnífica obra truncada.

sor quan el deixaven, exercí una intensa labor socràtica, com ha escrit Joaquim Sempere, de gran valor pedagògic amb successives generacions

d'estudiants i de comunistes. Traductor per necessitat, enaltí aquesta professió menyspreada i la portà a nivells desconeguts de prestigi i rigor intel·lectual.

Sacristán ha estat una figura cabdal del marxisme, però no només del marxisme. El camp estricte de la filosofia i la lògica li deuen alguna cosa. La seua tasca editorial com a impulsor de diverses col·leccions ha estat també fonamental. Però, és clar, cal destacar-ne la funció de punt de referència difícilment substituïble en un període prolongat de desconcert teòric i polític de l'esquerra marxista, i la militància en favor d'una reformulació radical de l'ideal emancipatori en les noves condicions de la humanitat.

El nucli de la seua reelaboració en procés del marxisme rau en una reconsideració del paper de les forces productives i del xoc d'aquestes amb les relacions de producció, a la vista de la seua recent evolució parcialment destructiva, del seu impacte ecològic, del seu contingut no necessàriament emancipador. Podem estar d'acord o no amb alguns dels seus accents i les seues extrapolacions, però ningú com ell no tenia una consciència teòrica tan forta de la profunditat de la crisi que vivim. Pels seus coneixements enciclopèdics, per la seua vinculació amb la militància política, per la potència del seu pensament, Sacristán era una persona de la qual hi havia raons per a esperar desenvolupaments fecunds, en una línia difícil, quasi laberíntica. El seu discurs no era un lament melangiós i finalment circular: era un projecte de recerca en curs, fortament vinculat amb el coneixement científic.

Caldrà esperar una prolongació de la seua tasca, un aprofundiment del seu projecte, amb lleialtat al tarannà moral que sempre el caracteritzà: una insubornable coherència entre el que es pensa i el que es fa. Aquest seria, al capdavall, el millor homenatge a la seua memòria. □

L'Obra escrita de M. Sacristán

Un llegat dispers però necessari

L'accés a l'obra escrita de Sacristán ha estat, fins fa poc, difícil. D'ençà de 1983, l'editorial Icaria publica la seua obra dispersa. Fins avui han vist la llum dos volums (*Sobre Marx y marxismo*, 1983, i *Papeles de filosofía*, 1984). N'hi ha anunciats dos més, l'un d'intervencions polítiques i l'altre de crítica literària. Els 12 números de la revista «Materiales» (1977-1978) i els 23 números fins ara apareguts de «Mientras tanto» ofereixen molts dels seus darrers escrits i, en conjunt, una mostra de les direccions del projecte d'investigació que ell animava.

Una ambiciosa iniciativa editorial, l'edició castellana de les «Obras de Marx y Engels» (OME), en la qual Sacristán esmerçà un gran esforç, es troba avui malauradament aturada, després d'haver publicat amb alts nivells de qualitat la fracció probablement central dels escrits de Marx i Engels.

Per a les generacions joves i en general per a un públic més extens, fóra d'una gran utilitat una biografia intel·lectual i política de Sacristán. Aquest gènere, tanmateix, té escassos seguidors en la nostra cultura. □